

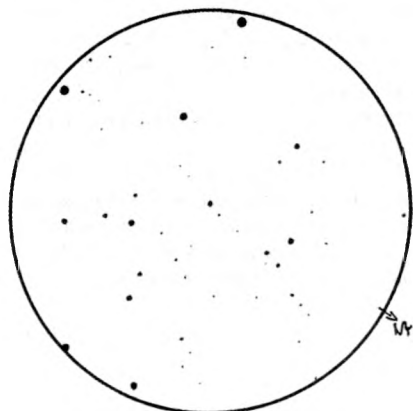
Mélyegek a téli égen

December és január sem hozott egetrengetően sok derültet, de a távoli fotonokra éhes megfigyelőink minden alkalmat kihasználva sok szép észleléssel gyarapították az archívumot. Új észlelők is csatlakoztak a csoporthoz, a kezdeti próbálkozások igencsak biztatóak, reméljük, hosszabb távon számíthatunk a munkájukra. Érdemes felhívni a figyelmet a digitális megfigyelési terület térhódítására. Most lássunk néhány észlelést a téli hónapokból.

Nyílthalmazok

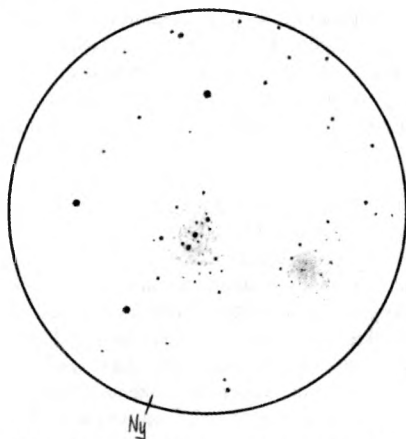
Cr 65 (Ori-Tau)

20x80 B: A nyílthalmaz az Orion és a Taurus csillagképek határán helyezkedik el, körülbelül 5 fokra a dzéta-Tau-tól. Nagy méretű halmaz, még éppen belefér a műszer látómezejébe, átmérőjét 3 fokra becsülöm. Kevés csillagot tartalmaz, melyek jól felismerhető alakzatokba – főleg háromszögekbe – csoportosulnak. Kellemes látványt nyújt és igen könnyen megtalálható, de nagyobb látómezőt igényel – binokulárok előnyben. (Szklanár Tamás)

A Collinder 65 Szklanár Tamás rajzán, 2008.02.05., 20x80 B, 3,6 fok

Észlelő	Észl.	Műszer
Berkó Ernő	5d	35,5 T
Cserna Antal	9d	25 T
Erdei József	1	25 T
Gyarmathy István	1+2d	15 SC
Kereszty Zsolt	3c	40,6 RC
Kernya János Gábor	3	8 L
Kovács Attila	2d	15 T
Ladányi Tamás	2d	1,8/50 t
Lovrő Ferenc	12	30 T
Sánta Gábor	10	13 T
Szklanár Tamás	2	20x80 B
Tóth Zoltán	4	50,8 T
Vastagh László	31	25x100 B

Az IC 2156-2157 Sánta Gábor rajzán, 2007.12.06., 13 T, 163x, 21'

IC 2156-2157 (Gem)

13 T, 163x: Kevéssé ismert halmazok a hatalmas M35-től alig egy fok távolságra Ny-ra. A 2157 látványosabb, míg a 2156-ot a GUIDE nem is jelöli, ennek ellenére létező halmazról van szó, bár igen szétszórta és halvány. A 2157 kb. 5x3' kiterjedésű, meglehetősen sűrű nyílthalmaz, eléggé látványos. Legfényesebb tagjai 11 magnitúdó-

sak, EL-sal kb. 15–20, 12–14^m-s halmaztag látszik, melyek halvány, foltos ködösségbe ágyazódnak. Közepesen bontottnak tűnik. Társa, a 2156 tőle alig 8'-re északra található, 2–3'-es, foltos-szemcsés ködösség formájában látható 5 halványabb csillag között. A halmaz közepe kissé sűrűbb, felületén EL-sal néha csillagok villannak be. Nem túl fényes, de a 2157-tel együtt egy LM-ben megkapó látványt nyújt. (Sánta Gábor)

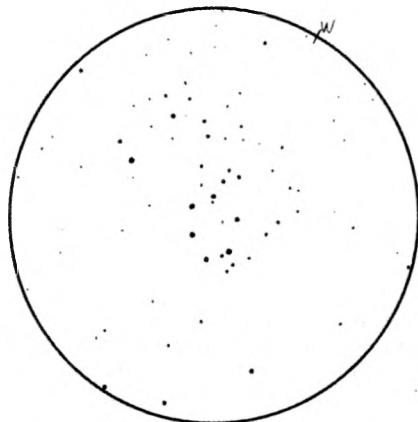
IC 5146 (OCL 213, LBN 424, B 168, LDN 1055) (Ny+Df+Sk, Cyg)

25x100 B: Nagyon összetett objektum, igaz komplexitásából számomra nem minden válik megfigyelhetővé. Egy 100x100'-es SK (B 168, LDN 1055) az alapja a szerkezetnek, amit én sajnos nem érzékelek. Ennek középpontjában található a 20x10' kiterjedésű, IC 5146 (OCL 213) jelzésű DF. Ebből csupán egy 10'-nél kisebb párasságot tudok megfigyelni. Az IC 5146 középpontjára excentrikusan, attól 4,5'-re, PA=112-re egy további, 10' átmérőjű DF található (LBN 424), amely halvány párasság a binokulárban. Az IC 5146 (OCL 213) azonban nem csak DF, hanem NY is! Ez utóbbinak a legjobb a megfigyelhetősége. A legalább 11,2^m-s HMG 11 db csillagot enged meglátni. Ezek 4 csoportban helyezkednek el. Az első csoport a halmaz középpontjától PA=268 irány felé található, a NY perifériáján. Ez a legnagyobb blokk. A második, PA=144-re, T-alakban elrendeződve. PA=94-nél egy magányos fényes csillag, valamint az említett LBN 424 „ködpamacsa” foglal helyet. Az egész egy szétszakadt NY benyomását kelti, párasságba ágyazva. A megfigyelt ködös területek intenzitásában eltérések tapasztalhatók. Az IC 5146 PL-je nagyon halvány és nagy kiterjedésű, az LBN 424 kisebb, de intenzívebb. A NY első csoportját alkotó csillagok is egy intenzívebb ködösségbe ágyazódnak. (Vastagh László)

NGC 1513 (Per)

30 T, 167x: Eleinte abban sem voltam biztos, hogy egyáltalán a jó objektumot rajzolom, annyira jelentéktelennek tűnik

számomra ez a NY, később egy internetes adatbázisban közölt asztrofotó győzött csak meg róla, hogy a jó dolgot örökítettem meg. A λ és μ Per között nagyjából félúton található, kevéske fényesnek alig nevezhető csillag alkotja ezt a halmazt. 71x-es nagyításon mintha csillagok alkotta két összefonódó karika látszana. 167x-essel inkább egy majdhogynem szabályos hatszög jelenti a NY legfeltűnőbb részét, melynek hat tagja nagyon hasonló színű és fényességű, 12–13 magnitúdós csillag. Bár nem túl látványos, könnyű pozíciója miatt érdemes megpróbálkozni a felkutatásával. (Lóvró Ferenc)

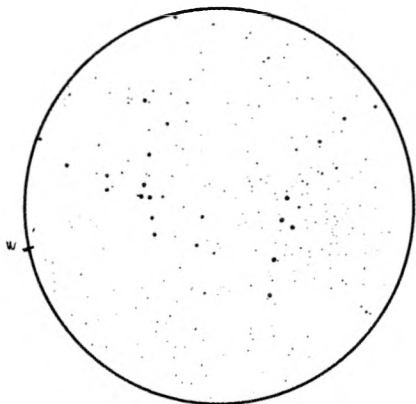

Az NGC 1513 Lovró Ferenc rajzán, 2008.02.11.,
30 T, 167x, 18'

NGC 1807–1817 (Tau)

30 T, 45x: Nagy fába vágtam a fejszemet, mikor úgy döntöttem, lerajzolom e két nyílt-halmazt: a hosszúra sikerült rajzolás közben jó párszor fontolgattam is, hogy abbahagyom. Az NGC 1807 volt a könnyebbik eset, maroknyi fényes, 9–11^m-s közötti csillag adja a halmaz nagy részét, központjában egy számomra repkedő papírsárkánynak tűnő alakzattal. Az igazi kemény dió a képen jobbra látható sűrű NGC 1817 volt, mely szintén tartalmaz fényes csillagokat, azonban igazi karakterét a rengeteg, 12–13^m-nál is halványabb tag adja. Rajzolás közben ráadásul sorra jöttek elő az újabb és újabb csil-

lagok, megnehezítve a dolgom, főleg mikor pár pötty felvétele után visszafordulva az okulárhoz fel kellett újra venni a fonalat. Egyébként a két NY így együtt gyönyörű és könnyű célpont, kis nagyítással érdemes felkeresni. (Lovró Ferenc)

Az NGC 1807-1817 Lovró Ferenc rajzán, 2008.01.31.,
30 T, 45x, 1 fok

NGC 1893 (Aur)

15 SC, 58x: A halmazt alkotó csillagok egy kisebb és egy nagyobb V alakzatba rendeződnek. A nagyobb mintha papírsárkány fejére emlékeztetne, melyből a fark szeszélyesen tekergőzik tovább. Egyenletesen halvány csillagokból áll. A városi ég alatt 18-20 tagját számlálom. A környező ködösséget nem sikerült megpillantanom. (Gyarmathy István)

Trumpler 3 + PNG 138.1+04.1 (Cas)

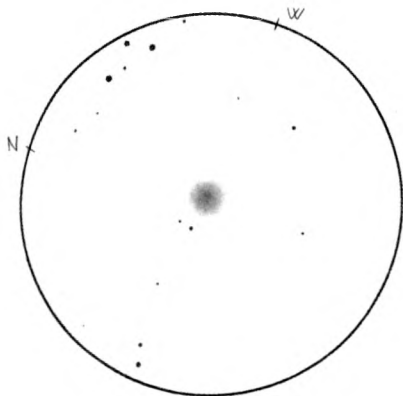
30 T, 71x: Fényes csillagoktól mentes övezetben található ez a NY. Legjellemzőbb alakzata engem egy sarlóra emlékeztet, melyet négy, 9-10^m körüli csillag alkot. Ezek egyben a halmaz legfényesebb tagjai, rajtuk kívül csak pár 8-10^m közötti csillag látható a LM-ben, a tagok többsége 12^m-nél halványabb. Nagyjából 20'-nyire délre található a PNG 138.0+04.1 jelű PL, melynek ködössége még EL-sal is inkább csak sejtethető, UHC szűrő sem hozza elő az elvileg

méretes, 5,5' átmérőjű objektumot. Központi csillaga viszont megtalálható, ennek fényessége közel 13^m. Némi ködösség a központi csillag melletti fényesebb háttércsillagoknak köszönhetően érzékelhető csak. (Lovró Ferenc)

Gömbhalmazok

Palomar 2 (Aur)

50,8 T, 123x: Könnyen látható 1,5'-es kerek pacni. 273x: Szép ködlobda. Középe felé csak mérsékeltén fényesedik, míg peremén nagyon lágyan olvad a háttérbe. Bontásnak semmi jele, de EL/KL váltogatással nem egyenletes fényű a külső része, hanem gyengén inhomogén. Látványos és könnyű Palomar-halmaz. (Tóth Zoltán)

A Pal 2 gömbhalmaz Tóth Zoltán rajzán, 2007.12.03.,
50,8 T, 273x, 16'

Diffúz ködök

IC 2162 (Ori)

7 L, 55x: Szenzációs objektum! Rendkívül gazdag csillagmezőben fekszik. Két 6^m-s csillag között, egy csillaglánchoz kapcsolódva két kisebb (4-5'-es), majd egy nagyobb (10-15'-es) foltot veszek észre, amelyek jól láthatóan összekapcsolódnak. A kisebb ködök igen magas felületi fényességűek. A nagyobbik megpillantása nehezebb, de EL-sal biztosan látszik ez is. Csodálatos látvány ez a hármas szerkezetű gázköd, ahogy a

csillagdús háttér előtt lebeg. Sajnos sötét eget igényel, fotografikus témának is kiváló. (Sánta Gábor)

VdB 38=Sh2-263 (Ori)

7 L, 55x: Egy eléggé ismeretlen kis köd a Bellatrixtól északra, a Dolidze 19 jelű halmaz közvetlen közelében. Reflexiós köd, amely a szűrővel jól látszik, de talán anélkül is kivehető. 15' átmérőjű, kerek foltként látható először. Felületén a megvilágító csillag középen helyezkedik el, innen indulnak ki mindenféle nyúlványok ÉNy és D felé. Egy csomó nyugat felé figyelhető meg, és feltűnő még egy szemcsés felületű iv, amely északon látható. Összességében véve nem nehéz, közepesen részletdús objektum, mely igényli a sötét, vidéki eget és a szűrőt is. (Sánta Gábor)

Planetáris köd

NGC 1360 (For)

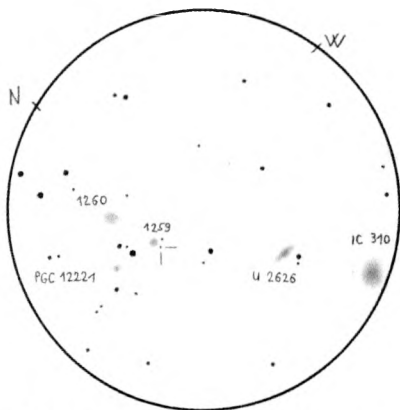
7 L, 55x: Érdekes PL! Ha kissé északabbra lenne, legalább olyan népszerű lenne, mint az M57. 4-5'-es korongszerű foltot látok, mely a szűrőn keresztül egész nyilvánvaló. Ebben egy fényes, kisméretű centrum foglal helyet, átmérője 1'. A központi csillagot (mely elvileg 11^m-s) a kis nagyítás, az alacsony helyzet és a szűrő miatt nem sikerült észrevenni. Mindent egybevetve elég látvá-

nyos objektum, igaz, a Fornaxban még soha semmit nem észleltem... (Sánta Gábor)

Szupernóvák és egyéb extragalaktikus objektumok

SN 2008L+NGC 1259, 1260, IC 310, UGC 2626, PGC 12221 (Per)

50,8 T, 273x: Szép látvány fogad, ha ráállok a Perseus galaxishalmaz peremére. A holdfény dacára is 5 GX látszik. Ezek egyike az SN 2008L szülőgalaxisa, az NGC 1259.

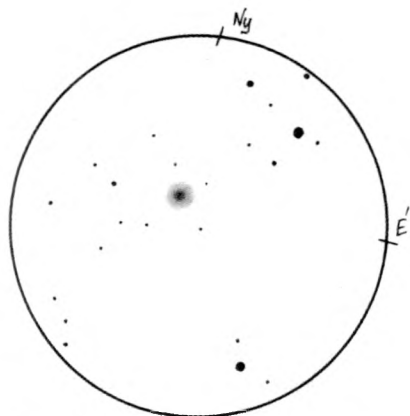
Az NGC 1259 vidéke és az SN 2008L Tóth Zoltán rajzán, 2008.01.25., 50,8 T, 409x, 11'

Apró, 15^m körüli kerek folt. Nem túl diffúz, EL-sal könnyű. A ködösségen túl látható a 15,2^m-s jövevénycsillag, az SN. EL-sal stabilan jön. É felé a nagyobb, kissé megnyúlt NGC 1260 van, „alatta” a parányi PGC 12221 bújik meg. A LM déli felén van a két legszebb GX. Az éléről látszó UGC 2626 fényes közepű foltját egy kettőscsillag szegélyezi, míg az IC 310 diffúzan terpeszkedik és elég könnyen észlelhető. Magja alig fényesedő. (Tóth Zoltán)

Székely Péter

Messier-hétvége!

Messier-hétvége lesz Ágásváron április 4-6. között! További információk: nozomi@mcse.hu

Az NGC 1360 Sánta Gábor rajzán, 2008.01.26., 7 L, 55x, 63'